

Joan Kies un comerciant en el trànsit dels segles xvii al xviii

Josep Fàbregas Roig*
Universitat Rovira i Virgili

Resum:

En aquest article volem donar a conèixer l'activitat econòmica que va desenvolupar Joan Kies, cònsol d'Holanda a Barcelona, a finals del segle xvii i en el context de la guerra de Successió. En aquest període Joan Kies va assolir estatus de noblesa. La seva iniciativa en el món dels negocis li va permetre intervenir com a assentista de l'exèrcit, mantenir relacions comercials amb l'elit de la capital del Principat i expandir-se cap el Camp de Tarragona, on va dedicar-se a la producció d'aiguardent.

Paraules Clau: Vinya, Aiguardent, Catalunya, Comerç.

Abstract

This paper aims to shed light on the figure of Joan Kies, who was Dutch consul in Barcelona, during the War of Spanish Succession (1701-1714). He achieved his noble status during this period. It is important to highlight his remarkable business initiative, which allowed him to act as a supplier of the army. Furthermore, he maintained fruitful trading relations with the Catalan elite in Barcelona and he expanded his business to the south part of the region, *Camp de Tarragona*, where he devoted himself to the production of eau-de vie.

Keywords: vineyard, eau-de-vie, Catalonia, trade.

* Josep Fàbregas Roig és professor de la Universitat Rovira i Virgili (jose.fabregas@urv.cat). Aquest treball està inclòs en el projecte de recerca: Comercio y finanzas internacionales en una España de transición 1680 -1720. (HAR2011-25907) liderat pel professor de la UNED Dr. Juan Antonio Sánchez Belén. Josep Fàbregas forma part del grup d'investigació consolidat Ideologies i Societat a la Catalunya Contemporània (ISOCAC), reconegut per la Generalitat de Catalunya.

Rebut: 12-IV-2014. Avaluat 2-VI-2014. Versió definitiva: 8-IX-2014.

Introducció

Joan Kies va ser el cap d'una nissaga de comerciants que a finals del segle XVII es va instal·lar a la localitat de Vila-seca, al Camp de Tarragona. En una data encara desconeguda va adquirir el castell de la localitat, fins aleshores propietat de l'arquebisbe. La seva presència a les comarques meridionals del Principat va servir per donar continuïtat als negocis que ja tenia a Barcelona, concretament els relacionats amb la producció d'aiguardent.

La penetració de comerciants del Mar del Nord, holandesos i anglesos, a la Mediterrània es pot situar cap a 1600. El comerç de productes alimentaris va ocupar un lloc destacat; enviaments massius de blat i sègol, procedents de l'Europa del Nord-est, van ajudar a superar les crisis de subsistències de les localitats mediterrànies. Els viatges de retorn permetien carregar cítrics, vins i sedes. Quan als voltants de 1630 les urgències d'aprovisionament van disminuir, els comerciants anglesos i holandesos van reorientar els negocis amb l'enviament de partides de pesca salada, teixits i productes colonials. Al llarg de segle XVII es va accentuar a Europa el consum de vi comú i d'aiguardent, però era França qui servia les comandes. Els diversos conflictes de finals del segle XVII i començament del XVIII, entre França i Holanda, van significar un obstacle pel desenvolupament d'aquest comerç i holandesos i anglesos van acabar trobant els seus mercats al Principat (Torras 1995: 527-535; Martínez Shaw 2000: 181-194).

Els inicis de l'activitat econòmica de l'holandès Joan Kies, a la capital de Catalunya, se situen cap el 1661; uns anys més tard ho va fer Arnold de Jäger, també comerciant de la mateixa nacionalitat, amb qui es va associar. La presència d'ambdós negociants va coincidir amb el començament de la recuperació econòmica catalana, després dels esdeveniments viscuts arran la guerra dels Segadors. No hem d'oblidar que els conflictes militars i socials es reprendran i arribaran fins a enllaçar gairebé amb la guerra de Successió: guerra contra França, entre 1689 i 1697, i els aixecaments dels Barretines produïts com a conseqüència de l'allotjament de tropes i per la imposició de fortes càrregues, que va aplicar la monarquia hispànica als municipis catalans.

Dins el mateix context, com a elements positius que van afavorir el desenvolupament de l'economia, hem de destacar la presència d'una moneda forta, la moderació en l'augment dels preus del blat català i d'altres productes, i la reactivació del comerç.

Encara que les guerres van continuar i van dificultar els intercanvis comercials, aquests no es van aturar ni tan sols amb França, l'enemic en aquests moments. El trànsit marítim, fins ara orientat cap el Mediterrani, trobarà nous impulsos seguint les rutes atlàntiques, en direcció als mercats d'Anglaterra, d'Holanda i d'Amèrica.

Eva Serra observa que, malgrat les vicissituds per les que va passar Catalunya al llarg del segle XVII —crisi de subsistència, guerres i pestes— gràcies al canvi d'estructures a nivell agrícola, de producció manufacturera, comercial i financera el Principat va assolir una important transformació socioeconòmica que, tot i les similituds amb els models d'Anglaterra i Holanda, no es va poder concretar en la vessant política (Serra 2013: 297-315).

En aquest desenvolupament hi va tenir molt a veure l'activitat del camp català. Josep Fontana, Emili Giralt i Pierre Vilar coincideixen en manifestar que la reactivació econòmica va sorgir concretament de l'especialització vinícola, lligada a una estreta relació amb els mercats

del nord d'Europa. Fontana argumenta que les exportacions agrícoles compensarien el dèficit produït per les importacions (Fontana 1955: 197-218; Fontana 2002: 13-21; Giralt 1952: 159-176; Vilar 1987: 425-435).

El professor Carlos Martínez Shaw serà, en el clàssic estudi *Cataluña en la Carrera de Indias*, qui analitzi abastament les relacions comercials amb les colònies americanes i la presència dels empresaris i dels productes catalans en aquells territoris, durant els segles XVII i XVIII (Martínez Shaw 1981).

Segons Vilar, el procés de desenvolupament tant a nivell agrícola com comercial i industrial es va caracteritzar per una accentuada descentralització, en relació a la capital, que va permetre que localitats de l'Empordà, del Camp de Tarragona, del Maresme, del Penedès i altres de l'interior del Principat, assolissin un destacat protagonisme. Aquest creixement es justificaria per la recuperació demogràfica, el baix cost de la mà d'obra rural i l'acumulació dels beneficis agraris (Vilar 1987: 425-447).

L'oligarquia barcelonina no es va quedar al marge del progrés i les seves inquietuds es van manifestar en l'intent d'aconseguir un seguit de privilegis de tipus econòmic i en el dinamisme de què van dotar les seves activitats mercantils. Les iniciatives liderades per Narcís Feliu de la Peña, no sempre reeixides, en serien un bon exemple.

L'any 1690 es va constituir la Companyia de la Santa Creu, una empresa tèxtil privada, que comptava amb operaris flamencs; entre els socis hi havia el mateix Narcís Feliu, Joan Llinàs, els hereus de Salvador Feliu de la Peña i Ballsoley, amb Martí Piles com a administrador. La seva funció va ser la d'impulsar la fabricació tèxtil, la construcció naval, la navegació i el comerç. Finalment, el projecte acabaria fracassant, segurament per la manca d'infraestructures adequades. Tampoc no va acabar de prosperar la iniciativa d'enviar dos vaixells catalans per comerciar amb Amèrica, que els dos aspirants a la corona hispànica, Felip d'Anjou i l'arxiduc Carles, havien concedit (Molas 1977: 85-93, 100 i 101; Arranz, Grau 1991: 115-142; Oliva Ricós 2001: 131).

Relacionada amb els esdeveniments de la guerra de Successió la Companyia Nova de Gibraltar (1709) amb Salvador Feliu de la Peña, conseller segon a Barcelona el 1714 i administrador principal; Joan Verivól, propietari rural; Josep Grases, comerciant; Josep Buigas, botiguer de teles i Josep Valls, corresponsal a Gibraltar, com a socis, va ser creada per assegurar les relacions comercials entre Barcelona i Gibraltar, que feia poc havien ocupat els anglesos. Els negociants catalans, en no poder comerciar amb Cadis a causa del trencament amb Felip V, van cercar un port alternatiu per continuar desenvolupant el comerç Atlàntic (Vilar 1990: 31, 165; Oliva Ricós 2001: 119 i 120).

Durant l'últim terç del segle XVII ens trobem amb algunes societats creades per dedicar-se de manera específica a la subscripció de pòlisses d'assegurances marítimes. Dins el període que estudiem s'ha de destacar la que va fundar a Barcelona el 1707 el mercader Salvador Feliu de la Peña, juntament amb els socis Jaume Tries, corredor d'orella, i el flequer i també negociant Jaume Clota, anomenada *Companyia de Seguretats*. Durant els dos anys i mig que abraça el llibre de comptes, l'activitat de la companyia es va allargar fins el novembre de 1709, van anotar fins a seixanta pòlisses d'assegurances i van haver d'assumir un mínim de set sinistres, que van posar en perill l'estabilitat de l'empresa i que devien ser la presumpta causa de la seva dissolució (Martínez Shaw 1981: 40; Martínez Shaw 1995: 405-413; Lobato 1995: 206-210; Oliva Ricós 2001: 123).

Malgrat els esforços, els conflictes bèl·lics amb França serien corresponsables del fracàs de la majoria d'aquests intents i del conseqüent alentiment de l'economia dels inicis del segle XVIII. Amb tot, segons Carrera Pujal, la manca de concreció d'una gran companyia comercial no va frenar les iniciatives individuals (Carrera 1944: 2, 3).

A la resta del país, ben entrat el segle XVIII, en l'àmbit del comerç amb Amèrica, s'havia fundat la «Compañía Guipuzcoana de Caracas» (1728) i posteriorment la «Compañía de La Habana» (1740), amb aquests respectius ports com a referència. A Catalunya, el 1756 es va formar la «Companyia de Barcelona», que tenia el dret de comerciar amb Puerto Rico, Santo Domingo i l'Illa Margarita (Oliva Melgar 1987).

Joan Kies, consol d'Holanda, comerciant a Barcelona

Joan Kies era fill de Corneli Kies, resident de la ciutat d'Amsterdam, i d'Anna Noey de Velsen, el qual en un moment indeterminat es va traslladar a Barcelona. La seva trajectòria professional es va caracteritzar per desenvolupar una intensa activitat comercial, que va estar vinculada amb la d'Arnold de Jäger. Ambdós, aviat es van integrar en la xarxa mercantil barcelonina. Almenys des de 1673 residien a Barcelona, en una casa que havien llogat a la família Boixadors al carrer de Bonaire. La condició de resident era una qüestió prioritària si es volia gaudir dels beneficis de l'exempció d'impostos (García Espuche 2005: 296).

Segons Isabel Lobato, durant més de trenta anys, entre 1672 i 1705, els dos holandesos van desenvolupar a Barcelona una intensa activitat mercantil. L'any 1677 Kies i Jäger van escripturar la constitució de la seva societat que, deu anys abans, ja venia operant mitjançant un pacte verbal (Lobato 1995: 188).

A partir de la documentació notarial consultada per Albert García Espuche tenim coneixement que al desembre de 1663 Joan Kies ja actuava com a procurador del mercader i corredor d'orella Josep Cuspeira i del comerciant holandès Dirch Jensen van der Noort i que al maig de 1664 havia adquirit al negociant Francesc Argemir una gran quantitat d'oli, que acabaria exportant pel port de Salou (García Espuche 2005: 296).

En relació a la companyia Kies-Jäger, el professor Juan Antonio Sánchez Belén, en el bienni 1667-1668, ha confirmat que tenien contactes comercials amb Holanda, en aquests dos anys van rebre mercaderies de Corneli de Bocq i d'Isaac Brayne; més endavant, entre 1674 i 1675, van comerciar amb Jan de Surmont. Kies i Jäger constituïen la principal companyia que, des de Barcelona, negociava amb productes procedents d'Holanda; fonamentalment importaven espècies, tabac, sucre i productes colorants. Pel que fa a espècies l'any 1668 en van rebre 4.923 lliures, de les que 4.132 eren de pebre; el 1674, van ser receptors de 1.359 lliures de canyella i 200 de clau; el 1675, eren destinataris de 3.800 lliures, 100 de clau, i el 1684, n'obtenien 3.017, 2.640 de les quals eren de canyella (Sánchez Belén 1996: 267-321; 2010: 633-660).¹

Si ens atenem a l'activitat que van desenvolupar al Principat, inicialment es va orientar a subministrar teixits a les botigues. Així entre 1672 i 1685 apareixen com a creditors en aquest

1. Sánchez Belén (1996). Altres comerciants que negociaven amb Holanda eren: Lorenzo Adde i companyia, Jacques i François Anterich, Rafael Calvaria, Joseph Maris i Jan Okvis.

tipus de negoci. Més endavant, entre 1688 i 1691, van intervenir en els arrendaments fiscals, com el de la Bolla de Barcelona (Jordà 1982: 163-203); van vincular-se en els negocis de les assegurances marítimes; associats a l'omnipresent Martí Piles van participar de les manufactures tèxtils; també es van dedicar a la producció i comercialització d'aiguardent (Oliva Ricós 2001:118).

Entre 1690 i 1692 van concórrer en els assentaments de gra per a l'exèrcit. Precisament el 1690 Jäger es va casar amb Josepa Colomer, germana de Josep i filla del flequer Joan Colomer, participant així d'aquests negocis de la família (Lobato 995: 187 i 188; Oliva Ricós 2001: 131).² El contracte de subministrament de gra dels anys 1690 i 1691, a banda de Kies i Jäger, també estava signat per altres negociants com Feu i Jaume Falguera; Joan Puiguriquer; Francesc Feliu de la Penya, de Mataró; Joan Llinàs, cosí de Narcís Feliu, i pel botiguer Puiguriquer (Molas 1977: 152).

El seu radi d'actuació abraçava zones comercialment importants de la costa catalana, com el Maresme i el Camp de Tarragona; a la Mediterrània mantenien contactes amb Mallorca, Marsella i Gènova (García Espuche 2005: 299).

En el comerç colonial van contribuir amb l'enviament de productes destinats a Cadis i a Lisboa, una part dels quals tenien continuïtat cap el nord d'Europa. La primera referència de la seva activitat en el comerç atlàntic correspon a 1691, quan van assegurar en 600 dobles un carregament assignat a Cadis i que havien embarcat a Salou. Entre febrer de 1693 i juliol de 1696 els enviaments a Cadis i Lisboa, si ens atenim al valor assegurat de les mercaderies, 15.280 dobles, van augmentar de manera considerable. Després d'un període de silenci comercial, entre desembre de 1698 i març de 1699 van avalar tres enviaments per valor de 3.150 dobles (Martínez Shaw 1981: 58,59).

La seva col·laboració amb l'administració els va facilitar poder accedir als títols de noblesa. Dues cartes de recomanació dels virreis Marquès de Leganés i del Duc de Villahermosa de 10 de juny de 1688 i de 10 de desembre de 1690, respectivament, devien ajudar a salvar les discrepàncies que mostrava el Consell d'Aragó i van permetre que el 14 de juny de 1692, davant el notari Ramon Vilana, Kies assolís el títol de cavaller i Jäger el de ciutadà honorat:

«En consejo se han visto dos reales decretos de V.M. de 19 de marzo de 1692 haciendo merecedor a Juan Kies, vecino de Barcelona del título de Nobleza y Cavallero en el Principado de Cataluña con exempción de alojamientos y todas contribuciones. Y en el otro a Arnaldo de Jäger vecino de Barcelona también con exempción igual». (Molas 1977: 169).

En el memorial que a finals de 1691 havien presentat al monarca, per sol·licitar l'estatus de noblesa, es confirmava com Joan Kies havia arribat a Barcelona pels voltants de 1660: «ha mas de 31 años continuos que reside en aquella ciudad». Entre els mèrits que al·legava figuraven haver servit al rei amb préstecs de diners i proveïments de gra, tant pels terços provincials com per l'exèrcit. La col·laboració no es va limitar en subministrar queviures sinó que, amb els seus propis recursos, també va socórrer una esquadra de vaixells holandesos que estava protegint

2. Oliva Ricós. La companyia es dedicava a l'activitat tèxtil i a més de Jäger hi havia, com a socis, Martí Piles, Jaume Teixidor i Joan Maymó.

les costes catalanes, fins que van arribar els diners de la corona. Igualment va informar a les autoritats, virreis i capitans generals, de possibles intrigues i complots, segurament relacionats amb la revolta dels barretines (Dantí 1990). També manifestava que, malgrat ser de nacionalitat holandesa, els seus avantpassats havien professat la religió catòlica. Per acreditar-ho havia presentat una certificació feta a Amsterdam el 24 de març de 1681, en la qual diversos testimonis confirmaven que era originari de la localitat de Harlem i que, efectivament, els seus pares eren catòlics (García Espuche 2005: 295).³

Jäger feia més de vint-i-tres anys que residia a Barcelona, havia servit al rei de la mateixa manera que el seu soci Joan Kies i gaudia igualment del favor dels dos virreis.

Els seus respectius matrimonis també van ser un aval per la concessió dels títols. Tots dos havien emparentat amb famílies notables del Principat. Joan Kies s'havia casat amb Maria Àngela Sala i Arnold de Jäger amb Josepa Colomer, cosa que facilitava la seva integració en la vida social barcelonina.

El Consell d'Aragó, en principi, no havia vist amb bons ulls la concessió dels llinatges, a causa d'haver-se atorgat ja molts privilegis i perquè només es concedien a persones d'especial mèrit. El fet que els interessats fossin d'origen estranger dificultava l'accés a aquests nomenaments i, si bé era cert que havien prestat importants serveis a la monarquia, el Consell considerava sempre podrien ser recompensats d'altra manera.⁴

El casament entre Joan Kies i Maria Àngela Sala s'havia celebrat el 1690. Maria Àngela Sala, era filla de Bernat Sala i de Magdalena Fontanella. Bernat Sala, natural de Sant Martí d'Arenys, formava part de la noblesa del Maresme i tenia antecedents familiars que es remuntaven al segle XIII; Magdalena era filla de Josep Fontanella, ciutadà honrat de Barcelona, primogènit de Joan Pere Fontanella i, per tant, néta de qui havia estat Conseller en Cap el 1640 (Simón 1993: 22; Oliva Ricós 2001: 73).

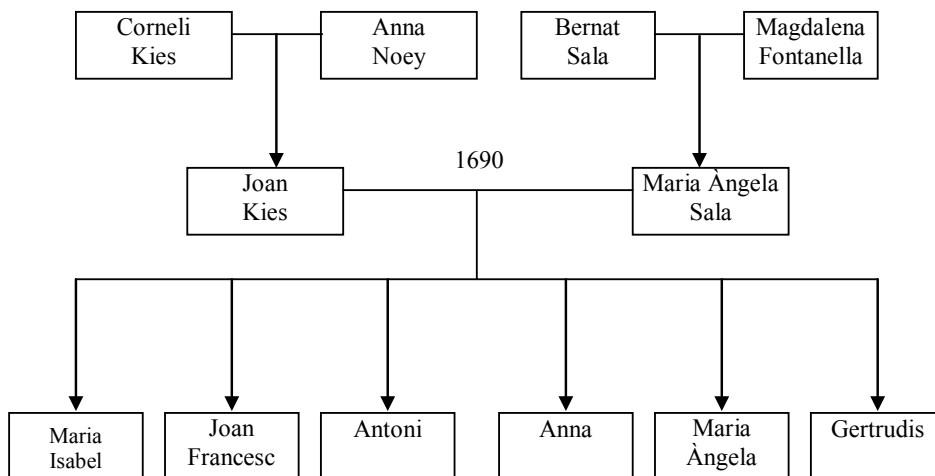
En els capítols matrimonials, el seu marit li havia atorgat un dot de 8.000 lliures de les quals 4.000 revertirien en ell mateix, cas que Maria Àngela el premorís, sense haver tingut descendència.

Per l'altra part, Josep Sala, germà de Maria Àngela, tal com venia establert en el testament fet pel seu pare Bernat, es comprometia a aportar 4.000 lliures, que s'havien de lliurar dos anys després d'haver-se celebrat el casament. Cas que no pogués complir l'acord, Josep Sala vincularia 3.000 lliures a cinc censals de la universitat de Mataró, de pensió 204 lliures i per a compensar les altres 1.000 lliures, posava a disposició de la seva germana dues cases, amb dos portals, situades a la vila de Sant Martí d'Arenys de Mar. D'aquest matrimoni, en el moment de la redacció del seu testament, el 15 d'agost de 1703, tenim coneixement almenys de sis fills vivint: la filla gran seria Maria Isabel, la seguirien Joan Francesc, Antoni, Anna, Maria Àngela i Gertrudis.⁵

3. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Consell d'Aragó. Lligall 240.

4. ACA. Consell d'Aragó. Lligall 240.

5. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB). Manual Notarial Jacint Borràs, concòrdies, inventaris, capítols matrimonials, 1658-1705. Capítols Matrimonials entre Joan Kies i Maria Àngela Sala.

Kies constava com a domiciliat a Barcelona però, com veurem per la seva activitat mercantil, no per això va deixar de consolidar els lligams personals amb les terres del Camp de Tarragona. La seva esposa alternava les estades entre les residències de la capital catalana i Vila-seca i, esporàdicament, visitava Arenys, la seva localitat natal.

L'any 1694 la seva filla Anna va ser batejada a Vila-seca, a la partida de baptisme consta que la seva mare residia en aquesta localitat.⁶

Segons un escrit de Maria Àngela Sala de 16 d'abril, el seu delicat estat de salut aconsellava romandre i a infantar en aquesta localitat:

«...estic prenyada de sis mesos i un prenyat tan delicat que he tingut d'estar dos mesos a casa sens aixir sino per anar a missa.

I tres mesos després Kies referint-se a la seva esposa manifestava:

«ella esta gracias a Déu bona y los noys y estan molt be regalats de tot y lluny del peril, y parira ahont està per que es massa abansada per a poder tornar... ». (García Espuche 2009: 379).

Adscripció política i recessió

A la tardor de 1701 es va signar la Gran Aliança de La Haia entre Anglaterra, Àustria i Holanda contra la dinastia borbònica. El maig de l'any següent, en la guerra de Successió, s'enfrontaven ambdós bàndols. Com era habitual en situacions similars, de conflicte entre potències, una de les primeres mesures que es va aplicar, va ser la incautació de béns pertanyents a residents

6. Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. Llibre I i II de baptismes, 01/09/1566-04/01/1718, fol.352. Anna, Eulàlia, Gertrudis... seria batejada a Vila-seca el 24 d'agost de 1694 i els padrins foren Joan de Boixadors i Eulàlia Castelló i Vila.

dels països bel·ligerants. Felip V va ordenar el segrest de mercaderies i les propietats dels comerciants anglesos i holandesos a Barcelona, així mateix va dictar un edicte prohibint el comerç amb Àustria. La rivalitat política s'estenia als interessos comercials. La mesura va afectar a Arnold de Jäger, quan el 28 d'octubre de 1702 s'ordenava l'expulsió, tant d'ell com de la seva família, cosa que significava l'èxit dels comerciants francesos en front d'anglesos i holandesos. Les institucions catalanes, Diputació i Consell de Cent, atenent les peculiaritats de la seva persona, serveis prestats i relacions de parentiu, van reclamar aquesta mesura i l'11 de juny de 1703 es va aconseguir deixar en suspens l'expulsió.

Posteriorment, ja dins l'escenari de la guerra de Successió, la repressió va afectar també altres personalitats barcelonines, que es van significar pel seu recolzament a la causa austriacista; va ser el cas de Narcís Feliu, Amador Dalmau i el seu fill Sebastià, Pau Ignasi de Dalmases, Josep Faust de Potau i el seu pare, Cristòfol de Potau i Oller i també Joan Kies, detingut a Tarragona (Oliva Ricós 2001: 152-158; Feliu de la Peña 1709: 505, 511, 517, 529 i 530).

Durant l'any 1702 la situació econòmica de Kies i Jäger es va tornar compromesa i a començament de 1703 es va declarar la fallida de l'empresa. La seva vinculació amb la monarquia austriacista i les transaccions com a assentistes de gra els havia passat factura. Els negocis vinculats a contractes d'arrendaments eren arriscats i insegurs. És cert que podien proporcionar importants beneficis, però també ho era que l'èxit depenia que el temps transcorregut entre el desemborsament per a adquirir els subministraments i el cobrament per part de l'entitat pública fos el menor possible; per això calia que les operacions estiguessin perfectament planificades, sinó la manca de coordinació podia conduir a la ruïna. La fallida no només podia afectar la companyia on s'havia produït, sinó que si aquesta empresa treballava amb capitals procedents d'altres crèdits també arrossegava aquests inversors (Lobato 1995: 187,189; Sanz 1988: 94, 95).

Per als assentaments en espècie per l'exèrcit, fossin de gra, de carruatge o de pólvora, estava estipulat que les consignacions s'abonessin en un termini de tres anys, encara que, almenys una tercera part s'havia de pagar en un any. Per als assentaments de diners els abonaments trigaven de tres a cinc anys; tot i que, per evitar l'acumulació d'interessos, la Corona procurava que la major part es compensés en els tres primers anys, però s'han trobat partides que no van ser reemborsades totalment fins al cap de sis o set anys i fins i tot en arribar a la dècada dels vuitanta del segle XVII s'havien produït situacions extremes de fins a vint anys (Sanz 1988: 88); Espino 1999: 315, 316 i 319).

En relació a Kies, pel que fa a l'any 1692, Antonio Espino presenta un assentament, que compartia amb el comerciant Joan Navarro, de 100.000 quarteres de blat i 150.000 d'ordi (Espino 1999: 315, 316 i 319; Sanz 1988: 569; Espino 2014: 372). El mateix Espino manifesta que entre 1688 i 1697 van passar per mans de factors catalans 11.859.754 rals de plata, un 24% del total dels diners enviats, encara que en el període de 1688 a 1690 va arribar a ser del 64%. En aquestes anotacions l'aportació de Kies i Jäger havia sumat 3.093.771 rals, una quarta part del total. Els dos holandesos entre 1689 i 1691 també van ser fiadors de la Diputació del General (Espino 1996: 1409-1425; Espino 1999: 329-331).

El 1705 la Reial Hisenda encara no havia pagat l'import pel gra amb què Kies i Jäger havien aprovisionat l'exèrcit els anys noranta. El problema de la fallida de la companyia va ser la manca de liquiditat per a poder retornar els crèdits que havien compromès. El total del deute es

quantificava en 211.807 lliures, vuit sous i vuit diners, xifra exorbitant, que provenien dels censals, albarans, vals i lletres de canvi, subscrits entre 1692 i 1702 (Lobato 1995: 187,189).

El deute a curt termini, el 75%, corresponia a albarans, lletres i vals, mentre que l'altre 25% es referia a operacions de pagament més indefinit, com els censals; aquesta distribució podria ser la causa de la seva ruïna. La primera modalitat era la utilitzada tradicionalment per als comerciants per finançar les seves activitats; els prestadors eren membres d'associacions mercantils, de professions liberals i de l'exèrcit. La segona era utilitzada per adquirir béns immobles, i els fons provenien de la noblesa, dels eclesiàstics, i de les vídues. Com indica Isabel Lobato, sembla que el 80% del deute s'havia generat el 1702, un any abans de la fallida Lobato (1995: 189,191).

El 1705, després diversos intents, es va arribar a un acord amb els creditors. Kies i Jäger, entre d'altres obligacions, es comprometien a abonar una tercera part del deute amb la cessió dels seus béns immobles. Si amb la venda d'aquestes propietats no s'assolia la tercera part convinguda es lliurarien les mercaderies, crèdits i productes de la seva activitat mercantil. El cobrament de les dues terceres parts que restaven s'ajornava per un període de dotze anys; transcorregut aquest temps si els creditors no haguessin cobrat tenien l'autorització per vendre la resta de béns mobles i immobles fins a cobrir totalment el deute. En un últim apartat quedava reflectit que si, després d'haver venut tots el béns i d'haver pagat la tercera part als creditors, restaven diners, aquests s'havien de destinar a restituir el dot de la seva esposa Maria Àngela Sala. A partir de 1705 la documentació referida a la companyia de Kies i Jäger gairebé va desaparèixer, i s'ignora si tant ells com els seus descendents van tornar a participar en negocis a Barcelona (Lobato 1995: 193-195).⁷ Sí que ho van fer, com veurem més endavant, al Camp de Tarragona.

Kies al Camp de Tarragona: ascens i davallada

L'últim quart del segle XVII va ser un període de progrés per l'economia del Camp de Tarragona, on els mercaders barcelonins i fins i tot gironins hi tenien interessos. Per a Jordi Andreu, els comerciants de la capital catalana i els estrangers allí residents eren els responsables, almenys, de les exportacions del 96% de vi i del 81% d'aiguardent, que s'embarcaven a Salou i a la resta de platges del litoral tarragoní (Andreu 1995: 667).

De ben segur que aquest dinamisme devia ser un bon motiu perquè la companyia de Kies i Jäger o la del consol anglès Joseph Shallet decidissin invertir en aquest indret del sud de Catalunya.

Les primeres petjades de la Companyia de Kies i Jäger en aquesta demarcació les trobem en un document notarial de 1678 quan, concretament a Vila-seca, van adquirir a Pere Rovira, pagès d'aquesta localitat, un hort per un preu de 82 lliures i deu sous en moneda barcelonesa:

7. AHPB. Francesc Duran. Conc. (1697-1706). «Concordia de Kies y Jager ab sos acreedors hipotecaris y chirografaris Fol. 223-249. Lobato (1995: 193-195).

«Pere Rovira pagès de Vila-seca com a tenint i possehint un hort situat en lo terme de la Vila ab les afrontacions mencionadoras de son grat y certa sciencia fa venda de dit hort al magnific Senyor Joan Kies consul de olanda y Arnaldo de Yager de nacio olandesos domiciliats en la ciutat de Barcelona...»

L'hort limitava a llevant amb el barranc o Riera de la vila, al sud amb la finca de Pere Guardiola major, a ponent amb el rec de l'aigua que baixava de la Resclosa a la Borada i al nord amb la parcel·la d'Esteve Magrinyà. El solar no estava exempt de càrregues atès que:

«...dit Rovira ven dit hort a dits senyors per lo preu mencionat amb son càrrec de quatre quartans d'ordi als pares d'Scala Dei y dit Rovira promet en virtut del present instrument fer tenir y valer dita deuda...».⁸

L'adquisició de l'hort tenia per finalitat la instal·lació d'una oficina d'aiguardent; per obtenir aquest tipus de producte ja és prou sabut la necessitat de disposar d'abundant subministrament d'aigua, per aquest motiu els holandesos van pactar amb els jurats de Vila-seca, representats per Josep Salesses, Joan Pagarolas i Pere Rovira, la concessió de la meitat de l'aigua de la vila, solament per aquesta producció, amb la condició de pagar la meitat de les despeses; els jurats també els van autoritzar a introduir vi foraster, destinat a exclusivament a la producció del licor, no per ser comercialitzat a la localitat.⁹

Aquest seria només el primer pas de la seva presència a terres tarragonines, perquè dos anys més tard pactaven la compra d'un segon terreny a la mateixa població.¹⁰

Al 1685 el consol d'Holanda orientava les seves perspectives comercials cap a Reus. El 8 de juliol, Francesc Gay (Andreu 1995: 703-705)¹¹ botiguer d'aquesta vila es presentava davant els jurats, com a representant de Joan Kies, per pujar la dita que Joseph Shallet havia fet per a l'arrendament del castell i terres de Mascabó.¹² Efectivament Shallet, a començament de juny, havia lliurat un memorial al consell de Reus on manifestava la intenció d'arrendar la propietat de Mascabó per construir una oficina d'aiguardent i presentava les condicions que oferia. El consell va acordar que els jurats elegissin quatre assessors que estudiarien la proposta (An-

8. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. «Manuale secundum diversorum instrumentorum continuatum per me licenciatum Joannem Aragonem, rectorem ac notarium publicum presentis parroquialis ecclesie Sancti Stephani Villesicce, campi et diocesi Tarragonem a die 6 mensis januarii 1668». Àpoca, 31 d'agost de 1678. Notari, Joan Aragonès, rector.

9. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. «Manuale secundum diversorum instrumentorum continuatum per me licenciatum Joannem Aragonem, rectorem ac notarium publicum presentis parroquialis ecclesie Sancti Stephani Villesicce, campi et diocesi Tarragonem a die 6 mensis januarii 1668». Conveni amb el jurats de Vila-seca en relació a l'ús d'aigua i importació de vi. 31 d'agost de 1678. Notari, Joan Aragonès, rector.

10. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. «Manual d'actes i àpoques i altres instruments rebuts en mon poder de mi Joan Molner en lo temps de mon economat de Vila-seca. Començant a 12 de agost de 1679 fins a 10 juny 1680». Àpoca, 4 d'abril de 1680. Notari, Joan Molner.

11. El 1673 i el 1674 Gay era botiguer de roba i des dels anys vuitanta representava la companyia de Kies i Jäger. Entre 1684 i 1685 va comprar diverses partides de vi a pagesos de Reus, Riudoms, La Canonja, entre altres localitats properes, la major part d'aquestes operacions comportaven el lliurament del vi a Vila-seca. Al 1691, juntament amb altres comerciants i botiguers reusencs, era també propietari d'una fàbrica d'aiguardent. Entre els seus clients hi havia els mercaders Francesc i Joaquim Mascaró i els patrons Josep Clausell de Canet i Jaume Gibert de Blanes.

12. Mascabó, catalogat per la Generalitat com a bé d'interès nacional, és una propietat situada a la rodalia de Reus, en el límit del terme de Vila-seca.

dreu 1995: 655 i 656).¹³ Gay garantia cent lliures per cada un dels vint-i-cinc anys que tenia acordat d'arrendament la vila, quaranta lliures més que l'ofertament de Shallet i lliurement afegia una quantitat destinada a la conservació del castell. El consell va admetre la seva licitació i va deixar establert que, malgrat no instal·lés la fàbrica, s'obligava tots els anys a aportar les 10 lliures promeses per fer possible les reparacions del castell. En els pactes de l'arrendament, assegurava Francesc Gay que, en aquesta empresa no hi hauria cap participació per part dels habitants de la ciutat, ni tampoc no vendria cap partida d'aiguarent a la vila, sinó que la producció es destinaria totalment a l'exportació.

En la mateixa reunió Joan Barberá i Baltasar Figuerola, representants del cònsol anglès, atès que no s'havia pogut concretar l'arrendament de Mascabó, proposaven la cessió d'un espai en la zona de la mina de l'Aigua Nova —als afores de Reus— per a la instal·lació de la seva fàbrica. Per aquest motiu, en el lloc on se instal·larien las canonades de les olles, que elaboraven l'aiguarent, precisaven fer ús de l'aigua d'entrada i sortida i, per aquest concepte pagarien anualment tres lliures de cens.

Sol·licitaven poder entrar vi foraster, tal como tenien pactat en l'anterior proposta, no solament per ells sinó també per a tots els altres productors, amb el compromís que en igualtat de condicions comprarien el de la localitat. Al preu s'havia d'afegir el cost del transport i el dret d'entrada del vi. L'arribada de vi forà s'havia de comunicar, en un termini de vint-i-quatre hores, a l'arrendador que tenia la ciutat; l'incompliment es castigava amb una multa de deu lliures, que es repartirien dues terceres parts per a l'arrendador i la restant pel batlle.

El vi adquirit s'havia de convertir totalment en aiguarent, sense poder-se vendre en el seu estat original. El termini de l'arrendament era, igual que el que s'havia acordat per Mascabó, per vint-i-cinc anys. La producció que s'embarqués, per compte de la companyia, ho faria lliure de drets, però la que es comercialitzés per terceres persones s'haurien d'abonar.

El consell va acordar també que els jurats fessin valer la seva autoritat i prestigi perquè la finca on s'havia d'instal·lar l'oficina tingués la superfície suficient i els propietaris acceptessin vendre-la a un preu just. Segons Jordi Andreu, Joseph Shallet va comprar l'esmentada finca a Antoni Cerdà i a la seva esposa Engracia per 170 lliures. El cònsol anglès podria ser l'agent d'una companyia anglesa, concretament la companyia londinenca formada per Arthur Shallet i Gilibert Heathecat, amb la que mantenia contactes (Andreu 1995: 655 i 656).¹⁴

Així doncs, l'activitat productora i comercial de la colònia estrangera a les terres del Camp de Tarragona, concretament la dels anglesos representats per Joseph Shallet i Mitford Crowe i la dels holandesos Kies i Jäger, va començar a la dècada dels anys vuitanta del segle XVII.

La presència de Joan Kies al Camp va significar establir una sèrie de contactes amb pagesos i proveïdors del territori que li van permetre alimentar les fàbriques d'aiguarent que havia instal·lat. En aquest sentit, entre 1682 i 1688 hem localitzat fins a quaranta-tres escriptures de compra de vi most amb un total de 770 càrregues. La totalitat de les partides procedien de localitats del Camp de Tarragona, per tant estaven relativament properes al punt de lliurament. En general eren remeses gens menyspreables, entre les quals en destaquem dues que va adquirir a Isidre Gran i Sebastià Pinyol veïns de La Canonja, de cent càrregues cada una, o

13. Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC). Llibre d'acords municipals de Reus. Consell de 3 de juny de 1685.

14. ACBC. Llibre d'acords municipals de Reus. Consell de 8 de juliol de 1685.

la de Josep Puig de Vila-seca, de cinquanta-set. El preu que va abonar per càrrega va ser força estable al llarg dels anys, doncs es va mantenir entre nou i deu rals, amb l'excepció del vi que va comprar a La Canonja que el va pagar a quinze rals; el preu incloïa sempre el cost del transport fins a Vila-seca. Un procediment habitual era acordar una data de lliurament, que podia situar-se al voltant dels dos mesos, i deixar una paga i senyal. Si el contracte es feia a mitjans d'octubre el lliurament podia fer-se efectiu per Nadal o per Reis. Com que Kies passava llargues temporades a Barcelona, a Vila-seca va deixar persones de confiança, representants o agents, que actuaven en nom seu i que tancaven les transaccions mercantils; entre els més habituals hi havia el reverend Salvador Marquès i el prevere Josep Vidal.

**Remeses de vi most adquirides per Joan Kies entre 1682 i 1685,
segons els protocols notarials de Vila-seca¹⁵**

Data	Venedor	Localitat	Vi càrrega*	Import/ càrrega	Paga a compte
17/10/1682	Isidre Gran Sebastià Pinyol	La Canonja	100	15 rs.	22 ll.
18/10/1682	Josep Tomàs	La Canonja	25	1 ll. 8 s.	20 ll.
20/10/1682	Joan Mestre	Reus	16	1 ll. 8 s.	11
09/11/1682	Isidre Gran Sebastià Pinyol	La Canonja	100	--	--
06/09/1683	Joan Alberich	Reus	10	1 ll.	--
10/09/1683	Josep Ferrando	Vila-seca	46	1 ll.	--
12/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	22	--	--
12/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	24	1 ll. 6 s.	--
16/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	6	1 ll.	--
15/10/1683	Josep Tell	La Canonja	11	1 ll.	--
15/10/1683	Josep Tomàs	La Canonja	30	1ll. 6 s.	--
04/11/1683	Joan Salvador	Reus	14	1ll.	--
07/11/1683	Pere. J. Folch	Mas Pinyol	8	1ll.	--
20/04/1684	Miquel Figueres	Vilafortuny	20	1 ll.	--
05/08/1685	Josep Ferrando	Vila-seca	33	1ll.	33 ll. tot
10/08/1685	Pau Blasi	Vila-seca	18,5	1 ll.	18 ll. 5 s. tot
11/08/1685	Josep Puig	Vila-seca	57	9 rals	51ll. 8 s. tot
16/08/1685	Josep Paixa	Vinyols	10		10 ll. Tot

15. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. Manuals Notarials de 19 de juny de 1680 a 23 de maig de 1685; «Obligacions preses per mi lo Pare de Predicador Fra Melchior Rubert, orde de Nostra Senyora de la Merçe Redenció dels Catius Christians. Corrent de este present añ de 1685 desde el mes de juliol inclusive (...)» i «Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac nottarium publicum presentis parrochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidio-cesis Tarracony, a die 17 januarii anno 1688».

16/08/1685	Francesc Colom Francesc Martí	Riudoms	12	1 ll.	12 ll. Tot.
18/08/1685	Montserrat Martí	Vinyols	5	1ll.	5 ll. Tot
19/08/1685	Jaume Vidal	Vinyols	6	1 ll.	6 ll. Tot
19/08/1685	Pere P. Baltasar	La Canonja	9		8 ll. 2 s. tot
20/08/1685	Josep Siuret	Vinyols	6	1 ll.	6 ll. Tot
22/08/1685	Jaume Alger	--	30	1 ll.	30 ll. Tot
23/08/1685	Francesc Pedrer Joan Alger	La Canonja	12	9 rs.	11 ll. Tot (10,8)
26/08/1685	Francesc Aguader	Vilallonga del Camp	6	1 ll.	6 ll tot
27/08/1685	Antoni Vidal	Vinyols	15	1 ll.	15 ll.
28/08/1685	Francesc Siuret	Vinyols	6	1 ll.	6 ll.
28/08/1685	Joan Alberich	Vila-seca	6	9 rs.	5ll. 8 s.
29/08/1685	Francesc Colom	Riudoms	6	9 rs.	5ll. 8 s.
30/08/1685	Fcesc. Guasch	Vinyols	25	9 rs.	22 ll. 10 s.
31/08/1685	Jaume Gispert	Riudoms	12	1 ll.	12 ll.
31/08/1685	Mateu Cros	Riudoms	6	1 ll.	6 ll.
31/08/1685	Francesc Bages	Riudoms	28	9 rs.	25 ll. 4 s.
01/09/1685	Joan Oriol	Vinyols	5	1 ll.	5 ll.
01/09/1685	Carles Pedreny	Vinyols	7		7 ll.
02/09/1685	Fcesc. Claveguera	Riudoms	5,5		5 ll. 10s.
02/09/1685	Jaume Vallverdú	Vinyols	4	1 ll.	4 ll.
17/09/1685	Lluís Pomerol	Vila-seca	37	1 ll.	37 ll.
30/09/1685	Francesc Agudé	Vilallonga del Camp	30	1 ll.	30 ll.
03/10/1685	Miquel Nolla	Vinyols	24	1 ll.	24 ll.
07/10/1685	Pere Paxà	Vinyols	12	1 ll.	12 ll.
20/10/1685	Fcesc. Fàbregas	Vinyols	5	1 ll.	5 ll.

* El valor de la càrrega de vi es pot situar en 4,5 roves.

Al marge de les partides de vi també s'han localitzat dos assentaments, datats el 10 de març de 1688, un de 100 quartans d'oli i l'altre de 50 quarteres de blat. L'oli l'havia adquirit a Joan Figuerola de Puigdelfí i el blat, que procedia de Castelvell del Camp, s'havia negociat amb Pere Molné i Joan Sugranyes, membres del Consell de la vila.

La llenya era un dels combustibles emprats en el funcionament de les fassines d'aiguarent. A finals d'agost de 1685, Francesc Pedrer i Joan Alger, probablement veïns de La Canonja, venien a mossèn Josep Vidal 22 i 11 carretades de llenya, respectivament, al preu d'una lliura la carretada; com a testimonis van intervenir, el Dr. Rafart, rector de La Canonja i Pere Puig de Vila-seca. El 30 de desembre de 1688, el mateix reverend Josep Vidal signava un con-

tracte amb Esteve Salvador, pescador i veí de Vila-seca, perquè li transportés tota la llenya que podia consumir en un any la fassina. El subministrament procedia del Coll de Balaguer; cada carretada traguava 15 quintars i el preu de venda era de 12 rals la carretada; com a paga i senyal Salvador va rebre dues dobles d'or. Cas que el proveïdor naufragués amb la barca o fos capturat pels moros el contracte es donava per acabat¹⁶

El 20 d'octubre de 1691, Josep Vidal, pagès de la Selva del Camp, es comprometia a portar al castell de Joan Kies fins a 4.000 quintars de llenya d'alzina, a raó de dos sous i mig cada quintar; en el contracte es determinava que la tindria tallada per Nadal i que la lliuraria no més tard del juliol de 1692.¹⁷

Fins aquest moment, pel que s'ha vist a les transaccions, a Joan Kies, els assumptes li devien funcionar força bé, cosa que li va permetre reunir un notable patrimoni al Camp de Tarragona. Quan els seus negocis de Barcelona van començar a trontollar i els creditors van pressionar, aquestes propietats també se'n van ressentir.

La primera finca afectada va ser la de Mascalbó, que Kies es va veure obligat a arrendar el novembre de 1688. A l'octubre de 1691 va haver de fer el mateix amb una part de la propietat que tenia al castell de Vila-seca. Sis anys després, al setembre de 1697 no arrendava, sinó que venia una casa situada també a la mateixa localitat. Arribats al segle XVIII, enmig de la fallida, al juliol de 1706 llogava l'hort del castell i dins el mateix any, a l'octubre encara venia una nova finca. La situació de crisi a que es va veure abocat, amb la conseqüent manca de liquiditat, sens dubte justifiquen totes aquestes desinversions.

Ignorem fins a quin punt la difícil situació econòmica que travessava va afectar la seva salut. El 15 d'agost de 1703 Joan Kies va fer testament davant el notari de Barcelona Tomàs Simón. Elegia com a marmessors la seva esposa Maria Àngela Sala; al seu cunyat Josep Sala, rector de la parròquia de Sant Martí d'Arenys, a Joan Lapeyra, cavaller de Barcelona; a Francesc Martí, ciutadà honrat de Barcelona a la vila de Balsareny del bisbat de Vic, i a Arnold de Jäger.

Com ja era habitual, la primera voluntat que expressava era la de deixar els seus deutes saldats, qüestió complicada si ens atenim als acords que el 1705 va haver d'arribar amb els seus creditors. Deixava a la decisió de la seva esposa el lloc on havia de ser enterrat i les misses que s'havien de resar. Kies va morir a mitjans d'agost de 1708, les seves despulles es van dipositar en el convent de la Companyia de Jesús de Tarragona. Els funerals s'havien celebrat a la catedral i posteriorment el difunt seria traslladat a la casa dels jesuïtes, a la rambla del mateix nom. Allí també descansava, des de 1707, el cos de la seva filla Gertrudis (Rovira 2000: 119; Llop 2007: 77-92). En l'acta d'acceptació del cadàver, redactada per Francesc Fochs, notari de Tarragona, el pare Pere Luqui director de la casa i noviciat de la Companyia de Jesús, en aquesta ciutat, identificava Maria Àngela Kies com a vídua de l'esmentat comerciant i rebia el cos, a la porta de la Seu, de mans de Jacint Cases prevere i vicari de la santa església metropolitana. La tomba s'havia construït a terra, a l'entrada de l'església. El director del col·legi es comprometia

16. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. «Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac notarium publicum presentis parochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidiosis Tarracony, 17 januarii anno 1688.» Assentament d'una partida de llenya.

17. AHAT. Parròquia de Sant Esteve de Vila-seca. «Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac notarium publicum presentis parochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidiosis Tarracony, 17 januarii anno 1688.» Assentament d'una partida de llenya.

a no posar cap impediment cas que es volgués traslladar de lloc el difunt.¹⁸ Segons consta en el llibre del tauler de 1708, l'acompanyaven dues creus parroquials, confraria de preveres i vint-i-quatre capellans, el cost de l'enterrament va ser d'onze lliures i quatre sous, que permetien la celebració de dues misses.¹⁹

Pel que fa a la distribució dels béns, com era també tradició, la seva esposa Maria Àngela Sala era nomenada usufructuària de tots els seus béns, en tant en quant no tornés a contraure matrimoni. Declarava hereu universal al seu fill Joan Francesc Kies i Sala, mentre que a la resta de fills els deixava un llegat de 1.000 lliures en concepte de legítima paterna.²⁰

L'any següent, el 30 de març, l'acompanyava la seva esposa Maria Àngela Sala; en aquest cas seguien el fèretre tres creus parroquials, confraria de preveres i de la Sang i trenta-un sacerdots. El cost dels funerals va ser de vint-i-sis lliures i set sous, amb quaranta misses incloses.²¹

Conclusions

A Joan Kies li va tocar viure temps políticament difícils: el final del segle XVII amb els conflictes entre la monarquia hispànica contra França i posteriorment la Guerra de Successió. La companyia que va formar amb Arnold de Jäger, amb força èxit al principi, va invertir en múltiples negocis que el van ajudar a integrar-se en la xarxa comercial catalana i a participar de les transaccions amb la corona. Aquesta col·laboració, la influència que tenien i el matrimoni dels dos holandesos amb sengles mullers pertanyents a l'oligarquia catalana va facilitar el seu ennoblement.

L'expansió comercial els va portar al Camp de Tarragona, concretament a Vila-seca, on van posar en funcionament una oficina d'aiguardent, que van complementar amb una segona instal·lació a Reus; la seva presència, juntament amb la de l'anglès Joseph Shallet, devia ajudar a dinamitzar l'economia de la zona.

La prosperitat dels seus negocis es veurà truncada per la marxa dels esdeveniments polítics, el seu posicionament austriacista va fer que, amb la victòria de Felip d'Anjou, fossin represaliats.

El retard en el cobrament dels assentaments i el fracàs d'algunes inversions va impedir que poguessin satisfer els creditors que els havien confiat els seus diners; els acords als que van haver d'arribar van significar que s'esvaís gran part de la seva fortuna.

En tot cas Joan Kies es va convertir en el patriarca d'una nissaga que al llarg de tot el segle XVIII va tenir una forta influència a Vila-seca. És encara un misteri, esperem que per poc temps, com els seus descendents aconseguirien refer-se de la desfeta econòmica. El 30 d'agost de 1710, dos anys després de la desaparició de Joan Kies, a la notaria de Francesc Fochs es diligenciava una època referent a la venda, per part de Tomàs Bover, fuster de Riudecanyes, d'una

18. Arxiu Històric Tarragona (AHT). Manual de protocols notariais de Francesc Fochs de 1708. fol.120. L'acta la signaven com a testimonis Joan Puig, escrivà i Josep Gumilla, fuster de professió.

19. AHAT. Llibre del Tauler de 1708, fols.139 r i 140 a.

20. AHPB. Not. Tomás Simón, II Testaments, Testament de Joan Kies de 15 d'agost de 1703, fols. 230 a 234.

21. AHAT. Llibre del Tauler de 1709, fol.177 r i 178 a.

premsa de fusta. L'enginy anava destinat a premsar vi i disposava de tots els estris; el preu era de setze lliures i setze sous en moneda de Barcelona. El comprador va ser Josep Bover, prevere i canonge de la Santa església Catedral, que actuava com a tutor dels fills i hereus, encara menors d'edat, de Joan Kies i Maria Angela Sala, que havia mort l'any anterior.²²

Era aquest el començament de la represa?

Arxius consultats

Arxiu Comarcal del Baix Camp, Reus (ACBC).
 Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA).
 Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT).
 Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB).
 Arxiu Històric Tarragona (AHT).

Bibliografia

- ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim (1993). «Entre França i Espanya: actituds dels grups dirigents catalans a la fi del segle XVII. » *Pedralbes: Revista d'història moderna* Núm.: 13, p. 167-181.
- AMIGÓ ANGLÈS, Ramon (1978) *Toponímia de Vila-seca de Solcina i del seu terme municipal*. Vila-seca-Salou: Monografies de Vilaseca.
- (2005) *Espigoladures onomàstiques*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ANDREU SUGRANYES, Jordi (1995). «El Camp de Tarragona i el Priorat durant els segles XVIII i XIX: les bases demogràfiques, agràries i comercials de l'expansió setcentista». (Tesi doctoral). Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- (1986) *Economia i societat a Reus durant la crisi de l'Antic Règim*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs.
- (1986) *Població i vida quotidiana a Reus durant la crisi de l'Antic Règim (1700-1850)*. Reus: Edicions del Centre de Lectura.
- ARRANZ, Manuel; Grau, Ramon (1991). «L'economia urbana de Barcelona i la Guerra de Successió». *Recerques*, 24. p. 115-142.
- CAPDEFERRO I PLA, Josep (2010). «Joan Pere Fontanella (1575-1649), un advocat de luxe per a la ciutat de Girona. Plets i negociacions jurídic-polítiques d'un municipi català a l'alta edat moderna». (Tesi doctoral). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- CARRERA PUJAL, Jaime (1944). *Historia de la economía española*. Vol. III. Barcelona.
- DANTÍ I RIU, Jaume (1990). *Aixecaments populars als Països Catalans (1687-1693)*, Barcelona, Curial.
- ESPINO LÓPEZ, Antonio (1996). «La burguesía catalana y la guerra, (1680-1697)». *La burguesía española en la Edad Moderna*. Vol. III. Valladolid: Secretariado de Publicaciones Universidad de Valladolid, p. 1409-1425.

22. AHT. Manual de protocols notarial de Francesc Fochs de 1710. fols. 131 i 132.

- (1999). «La monarquía hispánica», Cataluña y la Guerra de los Nueve Años, 1689-1697.» Dins MARTÍNEZ SHAW, C. (ed.). *Historia moderna, historia en construcción*: Congrés del Centre d'Estudis d'Història Moderna «Pierre Vilar». Lleida : Milenio, p. 477-495.
- (1999). *Cataluña durante el reinado de Carlos II. Política y guerra en la frontera catalana, 1679-1697*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- (2004). El esfuerzo de guerra de la Corona de Aragón durante el reinado de Carlos II, 1665-1700. Los servicios de tropas. *Revista de Historia Moderna* Anales de la Universidad de Alicante n.º 22, p. 7-105.
- (2007). *Guerra, fisco y fueros. La defensa de la Corona de Aragón en tiempos de Carlos II, 1665-1700*. Valencia: Publicacions Universidad de Valencia.
- (2014) *Las guerras de Cataluña: El teatro de Marte 1652-1714*. Madrid: EDAF.
- FONTANA LÁZARO, J. (1955). «Sobre el comercio exterior de Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII». *Estudios de Historia Moderna*, V. p. 197-218.
- (2002) «En els inicis de la Catalunya contemporània: l'economia a la segona meitat del segle XVII». *Barcelona Quaderns d'Història*, 7, p. 13-21.
- GARCIA ESPUCHE, Albert (2005). *Barcelona entre dues guerres: economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo.
- (2009) *La ciutat del Born. Economia i vida quotidiana a Barcelona (segles XIV a XVIII)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- GARCÍA FUERTES, Gemma (1999). «De la conspiración austriacista a la integración a la Nueva Planta: La Familia Duran, máximo exponente de la burguesía mercantil Barcelonesa en el siglo XVIII». Dins MARTÍNEZ SHAW, C. (ed.). *Historia moderna, historia en construcción*: Congrés del Centre d'Estudis d'Història Moderna «Pierre Vilar». Lleida: Milenio, p. 513-528.
- GIRALT RAVENTÓS, Emili (1952). «La viticultura y el comercio catalán en el siglo XVIII». *Estudios de Historia Moderna*, II, p. 159-176.
- JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni (1982). «Els ingressos fiscals de la Generalitat de Catalunya a la segona meitat del segle XVII». *Estudis històrics i documents dels Arxius de Protocols*, X, Barcelona, p. 163-203.
- LOBATO FRANCO, Isabel (1995). *Compañías y negocios en la Cataluña preindustrial*. Sevilla: Universidad de Sevilla.
- LLOP TOUS, Josep (2007). «L'església dels jesuïtes de Tarragona». Dins BASSEGODA, B.; GARRIGA, J.; PARÍS, J. (ed.). *L'època del Barroc i els Bonifàs*. Barcelona, p. 77-92.
- LLOVET, Joaquim (2002). *Mataró 1680-1719. El pas de vila a ciutat i a cap de corregiment*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana.
- MARTÍNEZ SHAW, Carlos (1978) «El comercio marítimo de Barcelona, 1675-1712. Aproximación a partir de las escrituras de seguros». *Estudios históricos y documentos de los Archivos de Protocolos*, VI, p. 287-310.
- (1981). *Cataluña en la carrera de Indias*. Barcelona: Editorial Crítica.
- (1995) «La compañía de seguros de Salvador Feliu de la Peña (1707-1709)». *Actas del II Congreso Internacional El Estrecho de Gibraltar*. Tomo IV, Madrid-Ceuta: UNED, p. 405-413.
- (2000) «Los aguardientes catalanes en Dunkerke, algunos testimonios». Dins USUNÁRIZ GARAYOA, José M. *Historia y humanismo: estudios en honor del profesor Dr. D. Valentín Vázquez de Prada*. Vol. 2, p. 181-194.

- MOLAS RIBALTA, Pere (1977). *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII*. Barcelona: Curial.
- Oliva Ricós, Benet (2001). *La generació de Feliu de la Penya. Burgesia Mercantil i Guerra de Successió entre el Maresme i Barcelona*. Lleida: Edicions Universitat de Lleida.
- PALOS, Joan Lluís (1997). *Els juristes i la defensa de les Constitucions, Joan Pere Fontanella (1575-1649)*. Vic: Eumo.
- PEÑA IZQUIERDO, A. Ramón (2008). *De Austrias a Borbones. España entre los siglos XVII y XVIII*. Astorga: Akrón.
- PUIG BORDERA, Eduard (2009). «La revolta dels Barretines i les institucions catalanes, 1687-1689». Dins *XI Congrés d'Història de Barcelona – La ciutat en xarxa*. AHCB. Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona.
- ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. (2000). *Rics i poderosos però no tant. La noblesa a Tarragona i comarca al segle XVIII*. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona.
- ROVIRA GÓMEZ, Salvador J.; GÜELL JUNKERT, Manel (1993). *Aproximació a les famílies nobles d'Alcover a l'edat moderna*. Valls.
- SANZ AYÁN, Carmen (1988). *Los banqueros de Carlos II*. Valladolid: Servicio de publicaciones Universidad de Valladolid.
- SANZ CAMAÑES, Porfirio (1997). *Política, hacienda y milicia en el Aragón de Los últimos Austrias Entre 1640 y 1680*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico.
- SÁNCHEZ BELÉN, Juan A. (1996). «El comercio de exportación holandés en el Mediterráneo español durante la regencia de doña Mariana de Austria». *Espacio, Tiempo y Forma*. Serie IV, Historia Moderna, t. 9, p. 267-321.
- (2010) «El comercio holandés de las especias en España en la segunda mitad del siglo XVII», *Hispania*, Vol. LXX, núm. 236, setembre-desembre, p. 633-660.
- SEGARRA BLASCO, Agustí (1988). *L'economia de Reus al segle XVIII: el comerç de l'aiguardent*. Reus: Edicions del Centre de Lectura.
- (1994) *Aiguardent i mercat a la Catalunya del segle XVIII*. Vic: Eumo.
- SERRA I PUIG, Eva (2013). «La crisi del segle XVII i Catalunya», *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, Núm. XXIV, p. 297-315.
- SIMÓN I TARRÉS, Antoni (1993). *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. Barcelona: Curial.
- TORRAS ELIAS, Jaume (1995). «Productes vitícoles i integració mercantil a Europa, segles XVI-XVIII», *Món Mediterrani. Jornades sobre la viticultura a la conca mediterrània*, p. 527-535.
- TORRAS RIBÉ, Josep M. (1999). *La Guerra de Successió i els setges de Barcelona (1697-1714)*. Barcelona: Rafael Dalmau.
- VALLS JUNYENT, Francesc (2004). *La Catalunya atlàntica: aiguardent i teixits a l'arrencada industrial catalana*. Vic: Eumo.
- VILAR, Pierre (1987). *Cataluña en la España Moderna*. Vol. I, Barcelona: Crítica.
- VVAA. (2013). *Política, economia i guerra. Barcelona 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.